

Rozpoznané riziká sa stávajú návodom na dobré riešenia

Author: SF / Juraj Pokorný | Published: 21.01.2010

Po dočasnom raste nebezpečenstvo ďalšieho poklesu?

Udržateľný rast alebo ilúzia? Túto dilemu nastolil analytik Juraj Karpiš zo spoločnosti INESS, keď sa spýtal, čo máme rozumieť pod pozitívnymi signálmi v ekonomike. Tie boli podľa neho draho zaplatené, pretože sa dosiahli verejnými financiami, a nie rastom súkromnej sféry. Vládne výdavky totiž výrazne narastajú, kým súkromný sektor stagnuje, alebo rastie len minimálne. Napríklad šrotovné, ktoré prebehlo celou Európou, môže zachrániť akurát to, že sa automobilka zavrie neskôr. „Kríza stále zhoršuje rozpočty a vysoké deficity nemôžu trvať večne, najmä ak ich robia všetky krajiny sveta,“ podotkol a upozornil na riziko, že najväčšie ekonomiky sveta (USA, Japonsko a EÚ) majú tendenciu vysať z ostatných krajín veľa kapitálu.

Ako Karpiš dodal, pozitívne signály, ktoré potvrdzuje medzikvartálny rast HDP, zatiaľ nepotvrdila zamestnanosť a stimulovať dopyt verejnými výdavkami je dlhodobo neudržateľné. „Ešte sme neprešli všetkými otrasmi, preto po fáze dočasného rastu existuje riziko ďalšieho poklesu,“ varoval. Hoci si nemyslí, že v globálnej kríze zlyhal trh ako taký, pripúšťa, že úloha štátu najbližšie porastie. Signálom udržateľného rastu svetovej ekonomiky môže byť však podľa neho až expanzia súkromného sektoru. „Pokiaľ ide o prognózu na rok 2010, myslím si, že sa nedočkáme výrazného rastu, ale ani výrazného prepadu,“ uzavrel Karpiš.

Potreba zmeniť orientáciu a štruktúru slovenskej ekonomiky

Vývoj HDP a jeho dopad na realitný trh sa pokúsil z nadhľadu charakterizovať Ivan Čarnogurský (IPEC Management). „Budúcnosť je veselo neistá: pred krízou sme vedeli predpovedať všetko, potom sa to z mesiaca na mesiac zrútilo,“ povedal na úvod a dodal, že Slovensko je závislé od štátov a regiónov, ktoré sú o dosť väčšie. „Ako zareaguje Čína a Indonézia, to je práve to, čo nevieme. Ako zareagujeme na národnej úrovni, takisto nie,“ pripomenul a upriamil pozornosť na tohtoročné voľby.

Podľa Čarnogurského by bolo prospešné zmeniť orientáciu slovenskej ekonomiky z exportnej na vnútrospotrebnú a, pokiaľ ide o jej štruktúru, investovať viac do malých a stredných podnikov, ktoré sú chrbtovou kosťou napríklad českého hospodárstva. Tento rok sa stane rokom kreativity, inovácií a modernizácií vo sfére realitného trhu - povedal - a ako príklad modernizačných produktov spomenul zateplovanie budov či zavádzanie fotovoltaiky. Za pretrvávajúci problém však označil exaktnejšie územné plány, ako aj rýchlejšie stavebné procesy. Podľa pesimistického scenára by sa ceny nehnuteľností u nás mohli v tomto roku ešte znížiť o 5 až 10 %, ten optimistický počíta, naopak, s ich stabilizáciou.

Rozpoznané riziká sa stávajú návodom na dobré riešenia - to je kľúčová myšlienka celého podujatia, ktorú rečník vyslovil a následne rozviedol. „Po roku sme sa poučili a naša znalosť sa zvýšila. Máme lepšie informácie, štatistiky, psychológiu investovania aj psychológiu konzumu. Obrat nám rásť už nebude a asi zostaneme zakonzervovaní aj v cene koncového produktu,“ myslí si Čarnogurský, súčasne však predpokladá, že menšie jednotkové ceny prinesú väčší obrat. Medzi oblasti, ktoré by mala vláda viac podporiť, zaradil hypotekárne úvery, projekty financované zo zdrojov EÚ a PPP projekty.

Podstatné je, či budú pokračovať reformy alebo „deformy“

Nespokojnosť s podnikateľským prostredím na Slovensku, ktoré sa vraj neustále zhoršuje a hodnota jeho

indexu klesla až na úroveň roku 2001, neskrýva výkonný riaditeľ Podnikateľskej aliancie Slovenska (PAS) Róbert Kičina. Pozitívne efekty ekonomických reforiem z predchádzajúcich rokov už podľa neho vypršali. Vlaňajšie zaostávanie a pokles vo všetkých rebríčkoch pripisuje bariéram v oblasti súdnictva (štatisticky trvajú obchodné spory kratšie, výrazný nárast pracovnoprávných sporov spôsobuje ich súdne prietahy v priemere na tri roky), odvodového systému (priestor na znižovanie daní tu síce nie je, priestor na zjednodušovanie odvodov a znižovanie administratívy však áno), neprehľadných a najmä nekvalitne pripravených zákonov.

Za veľmi negatívnu vizitku krajiny označil výrazný nárast korupcie, ku ktorému v roku 2008 podľa organizácie Transparency International údajne došlo. Nepotvrdil však, že by sa výsledok prieskumu zakladal na počte preukázateľných prípadov - ide skôr o pocity respondentov, čomu sa hovorí „index vnímania korupcie“. Aj keď sa u nás za posledných päť rokov daň z nehnuteľnosti zhruba zdvojnásobila, patrí stále k jedným z najnižších. „Po voľbách bude mať štát málo peňazí, treba sa pripraviť na úsporné balíčky a opatrenia. Podstatné je, či budú v podnikateľskom prostredí pokračovať reformy alebo deformy,“ poznamenal Kičina. Za najväčšie riziko roku 2010 z pohľadu kvality podnikateľského prostredia považuje zvyšovanie daní.

V decembri 2009 vzniklo viac pracovných miest ako zaniklo

„Zatiaľ to vyzerá tak, že ekonomika sa už odrazila od dna, no predkrízovú úroveň dosiahne až v roku 2011,“ domnieva sa Juraj Barta zo Slovenskej sporiteľne. Kým prelom rokov 2008 a 2009 bol v znamení prepadu, začiatkom 2. polroka 2009 začala podľa neho ekonomika rásť. „Priemyselná výroba sa stabilizovala, medzikvartálne sa vyrobilo čoraz viac tovarov a služieb, hoci domáci dopyt zatiaľ zaostáva,“ zdôraznil Barta, ktorý očakáva, že rok 2009 sa skončí asi 5-percentným poklesom HDP. Podľa neho reálne nejde o dramatický prepad - pred 10 rokmi sme boli na úrovni asi 60 % toho, kde sme dnes, no nejaký čas ešte potrvá, kým sa dostaneme na úroveň roku 2008.

„Efekt vládnych opatrení by som nepreceňoval. Šrotovné nie je rozhodujúci faktor, ktorý by stál za oživením,“ podčiarkol Barta. Za poklesom objemu hypoték nevidí len sprísnenie podmienok zo strany bánk, ale takisto fakt, že klesol samotný dopyt po nich. Za jednu zo známkov oživenia považuje skutočnosť, že hoci nezamestnanosť stále rastie (posledný údaj hovorí o 12,66 %), v decembri 2009 už vzniklo viac pracovných miest ako zaniklo. „Všetky sektory sa dnes na budúcnosť slovenskej ekonomiky pozerajú optimistickjšie než začiatkom minulého roku. Zlepšujúca sa dôvera spotrebiteľov súčasne signalizuje, že budú viac spotrebúvať,“ prezradil Barta svoj výhľad do najbližšej budúcnosti.

Ilustračné foto - autor

Grafy - INESS, IPEC Management, Slovenská sporiteľňa

1 - Ročné tempo rastu výdavkov v eurozóne (červená = štátny sektor, modrá = súkromný sektor)

2 - Medziročná zmena objemu poskytnutých úverov na bývanie (fialová = v %, tmavomodrá = v tisíckach eur)

3 - Vývoj rastu HDP a priemyselnej výroby

21.01.2010 09:18, SF / Juraj Pokorný